

Gedichte

Gedicht - Dunkle Jugend

Ein äußerst trauriges Gedicht, das aber die Zeit während des 1. Weltkriegs (zwar wird der Krieg nicht genannt, doch gehen wir davon aus, dass das Gedicht eng im Zusammenhang damit steht) sehr anschaulich schildert. Das Gedicht haben wir in einem Poesiealbum eines jungen Fräuleins aus Franken gefunden. Das Poesiealbum ist mit schönen Einträgen gefüllt, teilweise mit wunderschönen Zeichnungen - und auch einigen Gedichten, welche die damalige Besitzerin des Albums selbst verfasst hat.

Dunkle Jugend.

*O sprich nicht von der Jugend mir
Als eine Zeit der Rosen,
Des Friedens und der Fröhlichkeit
Der frischen sorgelosen.*

*Denk Dir ein überschlankes Kind
Mit schmalen, blassen Wangen,
Im schlichten, ausgeflickten Kleid
Nicht Bänder oder Spangen.*

*Die tiefen Augen feucht geweint
Und brennend heiß die Lider,
Die Hand von schwerer Frone hart
Und schlaff die jungen Glieder*

*Denk Dir das Kind tagaus - tagein,
Im Kampf mit Leid und Sorgen,
Mit vielen Traumgesichtern nachts,
Und Seufzern früh am Morgen.*

*Denk es Dir einsam, freudearm,
Mit dunklen Blicken trauern;
Nach einem fernen, süßen Glück,
In dumpfer Sehnsucht schauern.*

*Die Hände auf das Herz gepreßt,
Stets ängstlich vorwärts bangend,
Nie harmlos, nie voll Überschwang,
Auch daß, auch daß
"ist Jugend".*

Alfred Lichtenstein (1899-1914) werd in Berlijn geboren als zoon van joodse ouders. Als hij eind 1913 zijn rechtenstudie afsluit, moet hij een jaar in dienst en precies in dat jaar breekt de oorlog uit, dus..... naar het front.

Abschied - Alfred Lichtenstein - (kurz vor der Abfahrt zum Kriegsschauplatz).

Vorm Sterben mache ich noch mein Gedicht.
Still Kameraden, stört mich nicht.

Wir ziehn zum Krieg. Der Tod ist unser Kitt.
Oh; heult mir doch die Geliebte nit.-

Was liegt an mir. Ich gehe gerne ein.
Die Mutter weint. Man musz aus Eisen sein.

Die Sonne fällt zum Horizont hinab.
Bald wirft man mich ins milde Massengrab.

Am Himmel brennt das brave Abendrot
Vielleicht bin ich in dreizehn Tagen tot.

Vrije vertaling:

Voor het sterven schrijf ik nog een gedicht.
Stil kameraden, stoor me niet.

We trekken ten strijde. De dood is wat ons samenbindt.
Oh, nu huilt mijn geliefde weer.

Wie ben ik. Ik ga er graag heen.
Moeder huilt. Men moet van ijzer zijn.

De zon valt naar de horizon af.
Spoedig gooit men mij in het aardige massagraf.

Aan de hemel brandt het vertrouwde avondrood
Misschien ben ik over dertien dagen dood.

Commentaar:

Een luchtige toon alsof hij met iemand een gesprek voert. Eenvoudige spreektaal, geen heroïek. Kleine irritaties bij toch een serieuze zaak: het schrijven van een gedicht en dan wel een net voor het sterven. Steeds blijft dat dood gaan nog even op de achtergrond en hij probeert het te verdringen, zelfs met een verwijzing naar een 'aardig massagraf'. Nog eenmaal het oude, vertrouwde avondrood en dan de luchtige (of quasi-luchtige?) opmerking van een spoedige dood.

Dit laatste gedicht heb ik bij de naam van Lichtenstein op het massagraf in Vermandovillers, de grootste Duitse begraafplaats van de Somme, gelezen. Alfred Lichtenstein sneuvelde niet dertien (ongeluksgetal!) dagen na het schrijven van dit gedicht (7 augustus 1914), maar zeven weken later, bij Reims, op 25 september.
Fred van Woerkom

Willem Vermandere – duizend soldaten

als ge van ze leven in de westhoek passeert
deur regen en noorderwinden
keert omme den tied als g' alhier passeert
den oorlog ga j' hier were vinden

ja 't is den oorlog da 'j hier were vindt
en 't graf van duizend soldoaten
altied iemands voader altied iemands kind
nu doodstille en godverlaten

laat de bom'n nu maar zwieg'n
en dat 't gras niets verteld
en de wind moet 't ook maar nie zing'n
dat julder'n dood tot niets hèn geteld
dat woaren al te schrik'lijke dingen

zeg 't goat al goed der is welvaart in 't land
en de vrede ligt vast in de wetten
we maken wel woapens maar met veel meer verstand
maar just om den oorlog te beletten

en grote raketten atoom in den top
we meugen toch experimenteren
we mikken wel ne keer naar mekaar zijne kop
maar just om ons 't amuseren

als ge van ze leven in de westhoek passeert
deur regen en noorderwinden
keert omme den tied als g' alhier passeert
den oorlog ga j' hier were vinden

ja 't is den oorlog da 'j hier were vindt
en 't graf van duizend soldoaten
altijd iemands voader altijd iemands kind
duizend en duizend soldoaten
duizend en duizend soldoaten
duizend en duizend soldoaten

Willem Vermandere – Vladslo

In 't Praetbos buiten Vladslo,
van God en mens verlaten,
ligt de jonge Peter Kollwitz,
in een massagraf van soldaten
en ik ken geen vrediger wereld,
geen roerlozer bomen,
geen schoner kathedrale,
om te bidden en om te dromen.

Je mag er ook nootjes rapen,
of stilletjes mediteren,
als z'op uw rechter kake slaan
moe'j de linkere ook presenteren
daar komen soms kinders spelen
en geliefden heel teder vrijen,
want 't mos is daar zo zacht,
om te slapen en om te schreien.

Schaam je maar niet om je tranen,
je mag daar ook nere knielen
en prevel de dode namen
van de dertigduizend zielen,
ze kwamen uit Duitsland de moeders
en de vaders in grote getallen,
om zwijgend 't hoofd te schudden,
'ach mein Kind ist hier gefallen.'

Voor al dat nutteloos sterven,
al dat afgeknakt jong leven,
waar is die God van den hemel,
die ons hier vrede kan geven,
waar zijn nu de dwaze officieren,
al die leuzen zo lelijk gelogen,
niets dan versteende vaders
en moeders diepe gebogen.

In 't Praetbos buiten Vladslo,
op dat massagraf van soldaten,
staan nu Käthe Kollwitz's beelden,
van God en mens verlaten
en ik ken geen heviger wereld,

geen menselijker bede,
dan die twee donkere stenen,
die zo diepe schreien om vrede.

Tekst & Muziek : Willem Vermandere